

Bergen 5: Horeb - berg van Gods verbond

Liturgiesuggesties:

Gezang 95: 1, 2 en 3

Psalm 107:1, 2 en 3

Psalm 84: 6 OB

1 Koningen 19: 1-8

Psalm 143: 3 en 4

1 Koningen 19: 9-18

Psalm 143: 8 en 9

Na verkondiging: Gezang 330: 1, 2 en 3

Psalm 121: 1 en 2 OB of Psalm 89: 5 en 6

Psalm 121: 4 OB of Psalm 89: 7

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

'Het genoeg!'

Je kunt er niet meer tegenop.

Je voelt je machteloos.

De kracht om verder te vechten ontbreekt.

Je dwaalt rond in een doolhof.

Je wordt moe, ontstellend moe.

En dan ... dan is het net of er binnenin je iets knapt, iets kapot gaat.

'Overspannen' - zegt de huisarts - 'doe de eerstkomende tijd maar niets.

Je hebt te lang op de toppen van je zenuwen gelopen. '

Je komt er wel weer bovenop.

Rust maar eens goed uit.

Kom tot jezelf!'

En daar lig je dan op de bank in de kamer.

Nergens heb je zin in.

Binnen de kortste keren ben je moe.

Elke inspanning is je teveel.

Het liefst wil je maar alleen zijn.

Helemaal alleen.

Niemand om je heen.

Stilte om je heen.

'Het is genoeg!'

Overspannen, dat is vervelend.

Depressief, dat is veel erger.

's Morgens bij het wakker worden, dat loodzware gevoel en de angst waarmee je gisteren bent ingeslapen.

Het daglicht, dat je levensgeest niet op-wekt, maar je juist naar beneden drukt.

De dag, die als een onoverkomelijke berg vóór je ligt.

Als een donkere grot, waarin je meedogenloos naar binnen wordt gezogen.

Het liefst zou je de dekens over je hoofd trekken en je in bed willen verstoppert.

En dan die verwijten, die aanklachten, die schuldgevoelens.

'Het komt nooit meer goed.
Ik zal niets meer kunnen doen.
Ik ben een mislukkeling en ik heb het ook nog verdiend.
Ik hoop dat vandaag niemand iets met me te maken wil hebben.
Waar leef ik nog voor?
Het leven is alleen nog maar een kwelling.
Het is genoeg!'

Zo donker, broeders en zusters, jongens en meisjes, zo moeilijk, zo zelf beschuldigd en zo hopeloos zijn de gevoelens en gedachten van een mens, die ziek is vanwege een depressie.
Een afschuwelijke ziekte.
Vroeger noemde men het: zwaarmoedigheid.
Zwaar van moed.
Het kan zomaar over je komen.
Het kan weken, maanden, jaren duren.
De enige goede kant die deze ziekte heeft is, dat ze meestal goed behandeld kan worden.
Middels gesprekken met een hulpverlener.
En / of met medicijnen.
Maar je zult maar overspannen zijn.
Je zult maar in zo'n zwart gat terecht zijn gekomen.

Waarom ik daarover begin?
In 1 Koningen 19, broeders en zusters, jongelui, zie ik Gods profeet in een overspannen toestand.
Sterker nog.
Elia zit diep in de put.
'Depressed' zeggen de engelsen. Depressief.
Voor hem heeft het leven geen zin / geen doel meer.
Ik zie hem zitten onder een bremstruik, in de woestijn.
Het leven hoeft voor hem niet meer.
Elia vol zelfverwijten, vol schuldgevoelens: "Het is genoeg! Neem nu, HERE, mijn leven, want ik ben niet beter dan mijn vaderen."
Wat zit daar nu achter?

Als je, gemeente, goed luistert naar het gebed van Elia, ontdek je het: "Ik ben niet beter dan mijn vaderen ..."
Zo, Elia, dacht je dat dan?
Dacht jij dan dat je zou kunnen wat je vaderen niet konden?
Dacht jij het beter te kunnen doen dan je voorgeslacht?
Geen wonder, Elia, dat je nu zo teleurgesteld bent in jezelf!
Geen wonder dat je nu zo moedeloos bent!
Nu begrijp ik waarom je zegt: "Het is genoeg ...!"
Is dit nu dezelfde Elia als in 1 Koningen 18?
Elia, de geloofsheld van de Karmel?
Zijn dit nu woorden, die passen bij een profeet, een man Gods?
Hoe komt Elia erbij?
Hoe komt hij daar terecht?

*

Op de berg Karmel, gemeente, is het nu wel heel duidelijk gebleken: De Baäl is machteloos.

Alleen de HERE, de God van Israël, die is de Levende!

De priesters van de Baäl zijn uitgediend.

Ze hebben het volk Israël misleid.

Ze kunnen worden afgemaakt, gedood: 450 man.

Maar koningin Izebel, de vrouw van Achab, is woedend.

Ze is des duivels.

Ze is door de duivel bezeten.

Zij zál die profeet wel krijgen!

Elia vlucht de woestijn in.

Hij kan er niet meer tegen op.

Helemaal alleen gaat hij verder.

Zijn knecht moet achterblijven.

Soms kun je geen mens meer zien ...

"Het is genoeg ..."

'Voor mij hoeft het niet meer!'

Hoe vaak zal dat gezegd worden.

Elke dag weer.

Door honderden, duizenden mensen.

'Voor mij hoeft het niet meer!'

* Een student, die maar niet slagen kan voor zijn examen.

* Een vrouw, die intens verdrietig is omdat haar man gestorven is.

* Een commissaris van de koningin, die teleurgesteld is omdat haar politieke carrière is gestrand.

'Voor mij hoeft het niet meer!'

Zo af en toe komen we allemaal terecht in zo'n woestijn van verlorenheid en moedeloosheid.

God dank - sterker dan de klacht van Elia, klinkt een andere stem.

Het is de stem van de grote profeet.

De stem van Jezus.

In pure verlatenheid roept Hij het uit op Golgotha: 'Het is genoeg!'

"Het is volbracht!"

Wie die stem hoort, die kan weer verder ...

*

Na veertig dagen en veertig nachten komt Elia bij de berg Horeb.

De berg van het begin.

De berg waar God met heel het volk van Israël een verbond sloot.

De berg, waar de Tien Geboden aan Israël werden meegegeven.

Tien leefregels op weg naar het land van Gods beloften.

Horeb, de berg waar Mozes veertig dagen en veertig nachten sprak met God.

Daar, op die berg, ontmoet Elia zoals eens Mozes ... God ontmoette.

40 Dagen.

In de Bijbel, gemeente, herinnert het getal 40 je aan de 40 jaren die het volk Israël doorbracht in de woestijn.

40 ... Het brengt je in gedachten dat de Here Jezus 40 dagen en nachten in de woestijn heeft doorgebracht.

En steeds weer is het God, de HERE, die er voor zorgt dat Gods Volk, dat Jezus en dat Elia, niet omkomen van honger en van dorst.

40 Dagen of jaren.

In de Bijbel is dat een periode van voorbereiding en van bezinning.

*

Elia, broeders en zusters, jongelui, heeft dan ook de gelegenheid om op zijn tocht door de woestijn van verlorenheid en moedeloosheid ... alles op een rijtje te zetten. Tot twee maal toe horen we in zijn verhaal zijn beklag: "Ik heb zeer geijverd voor de HERE, de God der Heerscharen, want ... de Israëlieten hebben - uw verbond verlaten, - uw altaren omver gehaald, - uw profeten met het zwaard gedood, zodat ik alleen ben overgebleven, en zij trachten mij het leven te benemen."

Hier, op de berg waar de geschiedenis van het volk Israël begint, klaagt Elia de HERE zijn nood.

Tegelijk hoopt hij daar van de HERE te vernemen ... hoe het nu verder moet.

Want Elia is vastgelopen:

- vastgelopen in z'n geloof in het volk van Gods verbond;
- vastgelopen in z'n opdracht om op te roepen tot bekering en geloof;
- vastgelopen in z'n geloof in God zelf.

Waarom laat God dat allemaal toe?

Waarom grijpt Hij niet in?

Waarom heeft Hij zijn volk en zijn profeet in de steek gelaten?

Elia ziet het met God blijkbaar ook niet zo duidelijk meer zitten.

Het lijkt wel alsof de hemel gesloten blijft.

Je kunt preken, bidden en smeken, maar God ...

Het lijkt wel of Hij zijn eigen zaak failliet heeft verklaard.

Er gaat zo weinig van christenen uit.

Er gaat zo weinig van God uit.

En toch, gemeente, het is niet waar.

God laat zijn kerk op aarde niet in de steek. God blijft belangstelling hebben ook in uw en in jouw en in mijn leven.

Ook al worstelen we - net als Elia - met zoveel vragen.

Ook al zijn we - diep in ons hart - teleurgesteld in God.

Hij ziet naar ons om.

Hij kent - zingt de psalmist - van verre mijn gedachten.

God zoekt je op. Vandaag, hier in de kerk.

Maar ook thuis als je je bijbeltje openslaat en je biddend buigt onder het Woord van de levende God.

De HERE, de God die Zich aan je leven heeft willen verbinden.

*

"Ik alleen ben overgebleven..."

Elia staat aan de ene kant.

Aan de andere kant staat de hele goddeloze wereld die van God niets wil weten.

God kan zijn tabernakel in Israël wel sluiten.

't Is hopeloos en uitzichtloos.

Was dat nou zijn bedoeling toen Hij - zoveel jaren geleden - op Horeb zijn verbond

sloot met het volk van Israël?

Tussen haakjes, dát is natuurlijk ook de reden waarom Elia die 200 kilometer lange tocht van Karmel naar Horeb maakt.

Hij wil naar het begin.

Hij wil naar de plaats waar het met Gods volk is begonnen.

Naar de berg waar God Zich aan zijn volk heeft geopenbaard.

Waar de HERE Zich aan zijn volk heeft verbonden.

Naar het begin!

Waarom doe je zoiets?

- Waarom gaan mensen - als Jan Wolkers - terug naar Oegstgeest, naar hun geboorteplaats?

- Waarom gaan mensen naar het land van hun geboorte als ze zijn geëmigreerd?

- Waarom gaan mensen naar het land van de Bijbel, naar Israël?

Terug naar het begin - op reis of ... in gedachten. Om ... ja, om wat eigenlijk?

- Om herinneringen op te halen?

- Om inspiratie op te doen?

- Uit sentimentele overwegingen?

Terug naar het begin. Naar Horeb.

Dáár wil de profeet zijn nood klagen.

Want hij is vastgelopen.

Depressed.

Hij voelt zich alleen, helemaal alleen.

Wie van ons kent niet dat gevoel.

Niemand is er die je begrijpt.

Niemand is er die van je houdt.

Allemaal hebben ze een hekel aan je.

Allemaal willen ze het liefst dat je maar verdwijnt.

Niemand, niemand trekt zich iets van je aan ...

Zo alleen voelt Elia zich ook.

Hoog op de berg Horeb zingt hij zijn klaaglied: 'Moet U toch eens horen, Here God, wat ik allemaal gedaan heb voor U!

Wat ik gewaagd heb, wat ik gezegd en gedaan heb in dienst van U!

En nu ben ik helemaal alleen over gebleven ...

Niemand neemt het voor me op. Niemand vecht met me mee.

Helemaal alleen ben ik hier ...'

Je zou, gemeente, er medelijden meekrijgen, als je zo'n verhaal hoort.

Wat is dat toch een beklagenswaardige profeet, die Elia! Is het dan niet waar, wat hij zegt?

Zeker, Elia heeft het beslist niet gemakkelijk.

Maar hij maakt één grote fout.

De fout die wij allemaal zo heel gemakkelijk maken.

Elia kijkt teveel naar zichzelf.

Hij heeft oogkleppen op!

Hij ziet niet dat er nog duizenden zijn die met hem meevechten.

Mensen die met hem staan aan de kant van Israëls God!

*

'Wat doe je hier, Elia?' klinkt het vanuit de hemel.

We weten inmiddels waarom Elia op de berg van God terecht is gekomen.
We weten inmiddels ook met welke - diep menselijke, diep gelovige vragen Elia worstelt.
Op Horeb, op de berg van het begin, antwoordt God en openbaart Hij Zich aan een mensenkind.
"Treedt naar buiten en ga op de berg staan voor het aangezicht des HEREN."
Naar buiten moet Elia.
Want hij heeft zich opgesloten in een spelonk, in een hol.
Ik denk, broeders en zusters, jongelui, dat je er ook een diepere betekenis aan mag verbinden.
Elia moet naar buiten.
Uit het hol van z'n ellende, van z'n teleurstellingen, van z'n vragen.
Je komt ze maar wat vaak tegen - niet om er iets kwaads van te zeggen - het is verdrietig genoeg ...
Mensen die zichzelf hebben opgesloten.
- Opgesloten in hun verdriet ... niemand die hen kan troosten.
- Opgesloten in hun zorgen ... om de kinderen, de kleinkinderen, geen kinderen.
- Opgesloten in hun werk ... ze komen er mee thuis en kunnen er geen afstand van nemen.
- Opgesloten in hun eigen ik ... steeds zijn ze met zichzelf bezig en ruimte voor de ander is er niet.
- Opgesloten in hun zondekennis ... blijven steken in de ellende, maar niet durven leven van genade alleen.
- Opgesloten ...

Er is, broeders en zusters, jongelui, veel nood.
Materiële nood en geestelijke nood.
Mensen die van elkaar vervreemden.
Ook in de gemeente van Jezus Christus.
Ook vervreemd van God.
Het is donker geworden in hun leven.
Ze hebben zich opgesloten ... afgesloten.
En God ... waar is God?
De HERE zoekt je op.
Als je tenminste op het juiste adres bent.
God zoekt je op daar waar je biddend met zijn Woord bezig bent.
Daar is Hij de HERE voor.
De God die Zich aan uw, jouw en mijn leven heeft willen verbinden.

Wat is het, broeders en zusters, jongelui, toch geweldig, dat we een God hebben waar we op áán kunnen.
Een God die te vertrouwen is.
Die be-trouw-baar is.
Het verbond is de beste schuilplaats waar we terecht kunnen.
En uit die schuilplaats mag Elia God ontmoeten.
Hij krijgt aanschouwelijk onderwijs.
Net als Mozes, eeuwen geleden.
Mozes begeerde óók eenmaal God zélf te zien.
Een verlangen dat we allemaal wel kennen.
Wat zou geloven dan een stuk gemakkelijker worden.

Elia ziet hoe aan de verschijning van God drie geweldige natuurkrachten voorafgaan.
Eerst is er een geweldige stormwind, die de rotsen verscheurt en verbrijzelt.
In de bergen is zo'n storm nog erger dan in het vlakke veld.
Rotsstenen komen met daverend geweld naar beneden.
Lawines van steen en grint sleuren - niets en niemand ontziend - alles met zich mee.
Indrukwekkend, geweldig, wat een natuurkrachten.
Maar in de wind was de HERE niet.

Dan volgt er een aardbeving.
Nu staat werkelijk alles op z'n kop.
Aardlagen schuiven als vloeipapiertjes over elkaar.
De aarde breekt open en verslindt alles wat boven haar geopende muil zich bevindt.
Een ramp voor mens en dier.
Alles verslindend in z'n geweld.
Elia staat met bevend hart te kijken.
Maar in de aardbeving was de HERE niet.

En dan het vuur: Alles verterend.
Als er nog iets was overgebleven na de storm en de aardbeving ... wordt het door het vuur verslonden.
Vernietigend, reinigend, louterend.
Vuur van Gods toorn.
Maar ook in het vuur was de HERE niet.
Aanschouwelijk onderwijs, zei ik zojuist.
Je kijkt er, broeders en zusters, jongens en meisjes, van op, dat in die machtige tekenen, de HERE ontbreekt.
Hij is niet: in de wind.
Noch in de aardbeving.
Noch in het vuur.
God is anders! God is anders, dan wij - mensen - dikwijls denken.
God is een God die in de stilte voorbijgaat, onopvallend, genadig en barmhartig.
Zó gaat de HERE aan Elia voorbij.
In het suizen van een zachte koelte, zo schrijdt God - als een koning - over de aarde.
Z'n profeten zijn uitgemoord.
Z'n verbondskinderen hebben zijn liefde verlaten.
Z'n heiligheid is uitgelachen.
Z'n verbondsregels met voeten getreden.
Z'n goedheid genegeerd.
En toch ... God grijpt niet in, nog niet.
Dát moet Elia leren op de berg van Gods verbond.
Daarom moet Elia terug.
Terug naar waar hij vandaan kwam.
Terug naar de plaats van zijn bestemming.

*

Ik denk, broeders en zusters, jongens en meisjes, dat dat ook de boodschap, is voor ons.
We zagen in 1 Koningen 19 dat Elia niet langer tegen zijn taak en tegen het leven opkon.
We herkennen die momenten ook in ons eigen leven.

Hoe moet je in déze tijd, in een tijd van god-loosheid, van afval en van christen-discriminatie, je geloof nog uitdragen, vormgeven?
Hoe kun je - in een van afgoden bezeten wereld - nog een getuigen van de Here Jezus zijn?
Kun je tegen die taak en die roeping nog wel op?
Of gooi je het bijltje er maar bij neer?
God, Bijbel en geloof ... onder de bremstruik?
Het verhaal van Elia, broeders en zusters, jongens en meisjes, leert ons ... dat God ons terugstuurt naar de plaats van onze bestemming:
- naar die on-christelijke school,
- naar die van vloeken verpeste sfeer van je dagelijks werk,
- naar die onkerkelijke familiekring.
Dáár ligt je bestemming, je opdracht.
Dáár heeft God je een plaats gegeven.
God geeft je daar ook de kracht voor, hoe moeilijk het ook soms kan zijn.
Daarom moet Elia terug naar Damascus en Samaria.
Dat zijn voor hem de plaatsen waar zijn leven belaagd wordt.
Maar ... hij zal niet alleen staan.
Want zo zegt de HERE: Ik zal in Israël 7000 overlaten, alle knieën, die zich niet gebogen hebben voor de Baäl, en elke mond die hem niet gekust heeft."

7000: Het getal van de volheid (7) en het getal van de ontelbaarheid (1000).
Een menigte, die groter is dan wij ons kunnen indenken.
We staan als christenen vandaag de dag niet alleen.
God houdt zijn kerk / zijn gemeente in stand.
Hij vraagt van ons: Volhouden in je geloof!
Trouw te zijn in het dienen van Hem, van Hem alleen.
Gods kinderen zullen het niet gemakkelijker krijgen.
De haat van de wereld om ons heen zal eerder toenemen dan afnemen.
Steeds meer zullen van God afvallen.
Dat is een verschrikkelijke gedachte.
Maar nog is God ... barmhartig / lankmoedig en geduldig.
Want Hij wil dat niemand verloren gaat, maar dat allen zich tot Hem zullen bekeren.
Tenslotte deze vraag om mee naar huis te nemen: Behoort u tot die groep van 7000?
Hoor jij er ook al bij de ontelbare schare van hen die niet voor de afgoden hun knieën buigen?
Je bent niet de enige.
Er zijn er nog 7000 die Jezus Christus als hun Heer en Heiland volgen.
Je bent niet zo alleen als je denkt.
Kijk maar om je heen.
Geloof het maar.
Hij laat je niet los.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 12 oktober 1997

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !